

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1558. usque ad annum 1560

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1771

VD18 90118588

§. 2. Regni comitia Aureliæ inchoata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66800)

Sæcul. XIV.
A.C. 1560.

§. II.

Regni comitia Aureliæ inchoata.

Hisce comitiis die decima tertia Octobris Cancellarius initium fecerat, habita hanc in rem oratione, cui præsentés aderant ipsemet Rex, Regina Mater, Aureliæ Dux, ejusque Soror Margarita unacum Antonio Borbonio Navarræ Rege, Renata Ferrariensi, ac Cardinalibus Borbonio, Turnonio, Lotharingio, Castillionæo, & Guisio. Vocabantur etiam Carolus Borbonius, Rupisurionius Princeps, Franciscus Lotharingius, Guisus Dux, Annas Montmorentius Franciæ Connestabilis, Carolus Brisacus Marefcallus, Casparus Colinius Maris Præfectus, præter plerosque Ordinis Equites, ac Regii Senatus Patres. Præprimis Cancellarius in suo sermone hæc exponebat: „Deus „eandem, quam Reginæ Matri, & Fran- „cisco Regi nuper defuncto de cele- „brandis Regni comitiis mentem dedit, „Regi quoque puero, & Catharinæ ejus „Matri reservavit: insuper raro Dei be- „neficio effectum, ut tumultus morte „Regis nuper exorti præter omnem opi- „nionem sopiti potius, quam aucti sint, „ac veluti brumoso die ad solis adven- „tum discussis nebulis lux mundo reddi- „tur, sic novi Regis insolito fulgore de- „pulsis

„pulsis ex Principum, ac Magnatum Sæcul. XVI.
A.C. 1560.
 „animis, quæ infederant, odiis, suspi-
 „cionibus, ac simulatibus reddita Re-
 „gno quies est, qua in re præcipue Re-
 „gis Navarræ magnanimitas est depræ-
 „dicanda, qui ut primarium Regiæ stir-
 „pis Principem decebat, ceteris exemplo
 „suo præiverat, injuriis privatis Rei-
 „publicæ condonatis: hinc ita pace fo-
 „ris parta, & domi facta concordia, ni-
 „hil metuendum, nihil non sperandum
 „est: Interim, prosequatur Cancel-
 „larius, donec Rex adolesceret, & ipse-
 „met per se Regno administrando par esse
 „posset, e re visum, ut comitia Regni
 „cogerentur, & ex eorum sententia,
 „& auctoritate publico regimini prospici-
 „ceretur. Hic autem Comitiorum usus
 „erit, ut Rex cum populis imperio
 „suo subiectis quasi in familiare collo-
 „quium descendere videatur, & de Re-
 „publica in commune consulat; nec non
 „privatorum querelas, atque res, ut
 „vere se habent, citra fucum intelligat,
 „quod per suorum fraudes, ac dolos
 „plerumque non licet: igitur minime
 „audiendi sunt, qui Regem rem ejus
 „dignitati repugnantem facere ajunt,
 „cum conventus habet: quid enim ma-
 „gis Regium, quam jus suum cuique
 „tribuere? aut qui fieri illud commo-
 „dius potest, quam cum facultas da-
 tur

Sæcul. XVI.

A.C. 1560.

„tur omnibus mala sua, incommoda, &
 „questus libere, ac publice, ubi fucos
 „ac fraudi locus non est, expromendi?
 „sic enim fit, ut Reges officii sui ad-
 „moneantur, & populos antiquis tri-
 „butis levent, nova non imponant, ni-
 „miis, & damnosis sumptibus abstineant,
 „munera publica, ac Magistratus mi-
 „nime venales habeant, ad Episcopa-
 „tus, ac cetera Sacerdotia nonnisi di-
 „gnos provehendos curent, quæ hodie
 „pravo usu negliguntur: quippe cum
 „Reges nonnisi alienis oculis, & auri-
 „bus videant, & audiant, alieno arbi-
 „trio vivant, & de summa rerum sta-
 „tuant, a suis veluti fraudulenta inda-
 „gine cincti, & qui alios ducere debe-
 „bant, ipsi ducantur: nec vero metuen-
 „dum est, ne nimia familiaritate per-
 „comitia cum populis contracta, vi-
 „lescant Principes, aut a suis contem-
 „nantur, nam Regis in folio æqua de-
 „cernentis fastigium supra contemptum
 „positum est, nihilque illi deest, præter
 „suorum amorem, qui familiaritate illa
 „adultus vigorem accipit, & justitiæ
 „opinione postremo coalescit: porro ad
 „id probandum exempla ad manum
 „sunt, & si annales nostri evolvantur,
 „compertum erit, quod magno semper
 „Regni bono comitia fuerint celebrata,
 „magnumque emolumentum ex iis Re-
 ges

ges perceperint, nam ne vetera repe- Sæcul. XVI.
 „tantur, ultima sub Carolo VIII. habita A.C. 1560.
 „in memoriam revocanda veniunt, qui
 „bus legitima Regni administratio con-
 „stituta, & perniciosis tumultibus, qui
 „imminebant, obviam itum est.

His addebat Cancellarius: Ea de
 „caussa Franciscus nuper defunctus ad
 „fontem bellaqueum ex præcipuorum
 „consiliariorum sententia decrevit, ut
 „conventus Regni haberetur, quo ex-
 „citatis ob Religionem seditionibus re-
 „media quærerentur, interim edicta
 „super ea re facta servarentur, coitio-
 „nibus illicitis prohibitis, & gravi pœ-
 „na in eos, qui seditionibus causam
 „præbuerint, constituta: iis insuper de-
 „cretum fuit, ut Præsules in gregis sui
 „cura assidui essent, & fame laborantes
 „animas verbi divini prædicatione pa-
 „scerent, ac præsentia sua firmarent.
 „Præterea Præfectis injunctum, ut vi-
 „derent, ne quæ seditiones exoriren-
 „tur, & ex earum occasione publica
 „quies detrimentum acciperet: nunc
 „vero continuantur comitia, ut iis ma-
 „lis remedium quæretur: hinc eorum
 „caussa in primis inquiri debet, neque
 „satis est, quod seditiosi puniantur, ne-
 „que sufficiunt eæ leges, quæ scelera
 „patrata ulciscuntur, sed eæ etiam re-
 „quiruntur, quæ, ne patrentur, im-
 „pediant:

Sæcul. XVI.
A.C. 1560.

„pediunt: sicut nec medico satis est,
 „dolorem sedare, nisi & fontem morbi
 „extinguat: seditiones autem ex iis
 „caussis fere oriuntur, cum homines
 „aut ex contemptu, aut injuriæ sensu,
 „vel metu indignationem concipiunt,
 „aut propter egestatem, atque aliquan-
 „do propter nimium otium tumultuan-
 „tur: nunc vero cum dignitas sua cui-
 „que reddita sit, non est, cur propterea
 „Magnates, ac ceteri conquerantur, &
 „restituta Regi, ac Magistratibus au-
 „toritate, jam ab omni injuriæ sensu,
 „seu metu securi omnes esse debent;
 „egestati denique prospectum, nam pace
 „foris facta, eaque domi constituta mi-
 „nime dubium relinquitur, quin æra-
 „rium superioribus bellis exhaustum,
 „modo largitionum copia brevi supplea-
 „tur, & eo suppleto æs alienum, quod
 „multos obligatos tenet, sensim dissol-
 „vatur, & ita omnibus, qui ob id cum
 „egestate conflictantur, satisfiat, & inde
 „quoque plebs in posterum non mediocre
 „levamentum sentiat: nec vero est, cur
 „otio lascivire animi debeant, cum vix
 „annus intercesserit, ex quo decennali
 „bello fatigati, respirare cepimus: iis
 „porro malis optimum remedium est,
 „si quisque in se descendat, & sorte a
 „Deo concessa contentus sit: si Princi-
 „pes aliena imperia minime adfectent,
 neque

„neque vasta ambitione ferocientes in-
 „extricabilibus negotiis se, ac suos im-
 „plicent: si facer ordo potentiam, quam
 „in animas maximam habet, sancte,
 „moderate exercent, ac hi possessionibus
 „amplissimis, quas Regum, & aliorum
 „beneficio tenent, non ad pompam,
 „& fastum abutantur, sed eas in usum
 „pauperum erogent, nec Sacra vœnalia
 „habeant, quodque gratis acceperunt,
 „gratis dent: si nobiles immunitati-
 „bus, privilegiis, honoribus, ac deni-
 „que familiaritate, quam Regum no-
 „strorum benignitas cum ipsis colit,
 „& potestate, quam in Regis subditos
 „habent, pacate, & citra injuriam
 „fruantur, nec vano natalium splen-
 „dore supra alios, atque adeo contra
 „leges insolescant, sed meminerint, &
 „Reges aliquando ex servis, & ortos
 „ex Regibus factos fuisse servos, nec
 „sibi arma attributa, ut illis ad libidi-
 „nem utantur, sed ut ea pro Principe,
 „& patria juxta Dei præceptum ex-
 „erant: si denique tertius Ordo, sive
 „plebs ecclesiasticis, & nobilitate in-
 „ferior pure in Religione instituta, &
 „a nobilitate, cui fere subest, æqua
 „ratione habita, per agros terræ cultui
 „innocenter vacet, in Urbibus, & oppi-
 „dis opificio, commercio, ac mercatura,
 „qua opes parantur, vitam tolerant.

Hist. Eccles. Tom. XLIII. Ll Ve-

Sæc. XVI.

A. C. 1560.

Sæcul. XVI.

A.C. 1560.

„Verum enimvero, subungebat
 „Cancellarius, ad præfatas seditionum
 „ac tumultuum causas nova additur,
 „nimirum Religionis dissidium, per
 „inde acsi Religio aut excitet, aut
 „excitare debeat bellum civile, quod
 „malorum omnium, quæ in Rempubli-
 „cam cadere possunt, pessimum est,
 „quodque mala omnia in se complectitur,
 „verum non dissensionis, sed pacis Au-
 „ctor Deus est, & ceteræ Religiones ut-
 „pote falsæ, vi, aut astu fundatæ, sola
 „Christiana tanquam vera, & unica,
 „patientia, iustitia, lacrymis, & preci-
 „bus stabilita fuit, nam veteres Chri-
 „stiani occidi, quam occidere malue-
 „runt, inde videlicet cognominati, qui
 „fidei suæ testimonium proprio sanguine
 „obsignaverunt, neque tamen negari
 „potest, quin potentissimum in animis
 „nostris vel falsa Religio telum sit, af-
 „fectus cunctos, & charitates superet,
 „& arctiori nodo, quam cetera humanæ
 „societatis vincula, mentes constringat
 „ceterum in confesso est, Regna Reli-
 „gione, non limitibus contineri, im-
 „mo Religione, non limitibus dividi,
 „proinde quotidie usuvenit, ut illi, qui
 „Religionis opinione utuntur, Princi-
 „pem, Patriam, Uxores, liberos, ac-
 „que hujusmodi necessitudines parvi-
 faciant,

Sæcul. XVI.
A.C. 1560.

„faciant, atque inde rebelliones, diffen-
„siones, ac defectiones oriantur, quippe
„in eadem domo Pater cum uxore, ac
„liberis, frater cum fratre non conve-
„niunt, si in Religione diffideant: itaque
„ut his discordiis, quæ secum civile
„bellum trahunt, obviam eatur, opus
„est Concilio, sicuti nuper ad fontem-
„bellaqueum decretum fuit, cuius spem
„cum faciat Pontifex, minime interea
„committendum, ut quisque sibi animo,
„quam velit, Religionem fingat, novos
„ritus, ac nova sacra pro libidine indu-
„cat, nam ita non solum turbatur tran-
„quillitas publica, sed animæ de salute
„æterna periclitantur: quod si a Pon-
„tifice, & Concilio remedium deficiat,
„operam dabit Rex, ut remediis a Ma-
„joribus suis in hoc Regno usurpatis
„publicæ necessitati consulatur.

Hanc in rem Cancellarius addebat;
„Spes est, quod Præsules in posterum ma-
„jore cura officio fungantur, atque inde
„unde, mali origo profecta est, remedium
„accerfatur. Hactenus fecimus nos,
„quod belliduces imperiti solent, ut
„nudatis præsidio munitionibus cum o-
„mnibus copiis in hostem eant, cum
„contra oporteat nos prius virtutibus,
„bonis moribus, ac verbo Dei, quæ sup-
„plicum arma sunt huic certamini ido-
„nea, intus munire, tum foras prodire,

L 1 2

„&

Sæc. XVI.
A.C. 1560.

„& in adversarios ducere, quippe ejus,
„qui bene vivit, efficax est ad perſua-
„dendum oratio: gladius vero contra
„animas nihil proficit, niſi ut eas cum
„corpore male perdat. Majores noſtri
„his armis ſectarios debellaverunt: no-
„bis quoque eorum veſtigiis inſiſten-
„dum, ne homines potius, quod a Chri-
„ſtiana pietate alienum eſt, quam vitia,
„& errores odiſſe videamur: itaque in-
„deſinenter pro iis orandum, ut ab er-
„rore ſuo in viam reducantur, ſublatis
„his a generis humani hoſte excogitatis
„Lutheranorum, Hugonotorum, & Pa-
„piſtarum vocabulis, quæ antiquas
„Guelforum, & Gibellinorum factiones
„redolent, ſpecioſo Chriſtianorum no-
„mine retento: verum cum plerique
„ſint, qui Religionis quidem nomen ob-
„tendunt, revera ambitione, avaritia, &
„rerum novarum ſtudio aguntur, opti-
„mum factu videtur, ſi, antequam vi-
„res peſtiferi illi homines colligant, o-
„mni ratione opprimantur, hinc contra
„eos armis opus eſt, & ubi nihil cle-
„mentia proficitur, legum, & armorum
„ſeveritas, ac vis in ſubſidium adhi-
„benda. „

Denique orationem ſuam his verbis
abſolvit: „Hoc remedio ſi tandem tran-
„quillitas in Regno conſtituta eſt, tunc
„deinceps de ærario videndum, quod
affiduis

„assiduis decem annorum bellis, & aliis Sæcul. XVI.
A.C 1560.
 „necessitatibus adeo exhaustum Rex ac-
 „cepit, ut nihil ei a Patre, ac fratre suo
 „Henrico II. ac Francisco II, præter ge-
 „mitus, & ploratus relictum videatur:
 „sed paratus est, ut dispendium illud
 „sarcitur, vult quoque sequi regulam,
 „quam ei Regni Ordines in sumptibus
 „faciendis præscripturi sunt, ita ta-
 „men, ne Regia Majestas ex eo vile-
 „scat: his de causis Rex, Reginaque i-
 „psum Parens, Ordines Regni velut in con-
 „siliium advocarunt, ac nunc per me
 „Cancellarium suum hortantur univer-
 „sos, ac singulos, qui adsunt, ut deposito
 „omni privato affectu, quod reipublicæ
 „conducens videbitur, id libere expo-
 „mant: nam illorum mens, ac voluntas
 „est, ut id liceat, & illud, quod ex ordinum
 „sententia decretum fuerit, id firmum,
 „ratumque sit.

§. III.

*Aliorum comitiorum convocatio a No-
 bilium, & Plebejorum Ordini-
 bus petita.*

Absoluto hoc sermone Conventus sol-
 vebatur: altera autem die decima
 quarta Decembris Clerus in Fratrum
 Minorum Monasterio, Nobiles vero in
 Dominicanorum, ac denique Plebejus

L 1 3

Ordo